

КОНЦЕСИЈЕ - ПОЈАМ, КАРАКТЕРИСТИКЕ И ВРСТЕ

Прегледни чланак

doi: 10.7251/SPM1548115B

***Апстракт:** У правној теорији и науци не постоје подударна мишљења о поријеклу и настанку концесија. Превладава став да су оне настале још у давна времена и да се развој овог института, иако не у данашњој форми, могао пратити још од периода настанка Хамурабијевог законика, старог Рима и Грчке. Сам појам се такође мијењао, док се данас, према нашем важећем законодавству, концесија дефинише као право обављања привредних дјелатности коришћењем јавних добара, природних богатстава и других добара од општег интереса, као и право на обављање дјелатности од општег интереса, у складу са законом, а то право се уступа концесионару на одређено вријеме, под условима прописаним законом, уз плаћање концесионе накнаде.*

Тежња регионалног повезивања и економског интегрисања у Европску унију доноси и потребу инвестирања у велике пројекте. Неразвијене земље и земље у транзицији не располажу великим инвестиционим средствима, те стога имају потребу ангажовања страног капитала за реализацију својих циљева и задовољење својих интереса.

***Кључне ријечи:** концесија, међународна концесија, Б.О.Т. систем.*

* Магистар међународно-правних наука, Државна агенција за истраге и заштиту БиХ

1. ПОЈАМ КОНЦЕСИЈЕ

Концесија је настала од латинске ријечи *concessio* која значи уступање, одобрење, допуштење, давање повластице, уступка итд. Слични су појмови како у њемачкој правној терминологији (*Konzession*), тако и у енглеској (*concession*), талијанској (*concessione*), и употребљавају се у истом значењу.

Правна теорија је богата дефиницијама концесија, иако постоје многи теоретичари који истичу да је одређивање појма концесија бесмислено, због његове ширине. Примјера ради, француски теоретичар Duguit сматрао је да концесија означава акт којим једно јавноправно тијело (држава, покрајина, општина, колонија) ставља, на основу његовог пристанка, једном појединцу, обично неком друштву, у дужност осигурати функционисање једне јавне службе, под одређеним условима. Наводећи при том, да се оваква дефиниција може узети као опште схватање концесије у свим модерним државама тога времена с мањим разликама у појединостима.¹ Њемачки теоретичар Fischer дефинисао је концесије као правни однос између државе (концедента) и правног или физичког лица (концесионара) у којем држава уступа правном или физичком лицу право искориштавања неког природног богатства или обављање неке јавне службе.²

Код нормативног значења појма концесија разликују се три случаја. У првом, поједине европске државе, као што су Њемачка и Италија, уопште немају посебног, *lex generalis*, закона о концесијама, па тако и не могу дати његово нормативно значење. У другом случају поједине државе, као Македонија и Румунија, имају законе о концесијама, али у њима се не дефинише појам концесије, него се он изводи из садржаја осталих чланова закона. У трећем случају, држава има *lex generalis* закон о концесијама, у којем је законодавац дао дефиницију основних појмова. Такав је случај и са Републиком Српском, односно са Босном и Херцего-

¹ Leon Duguit, *Преображају јавног права*, (Београд, 1929), 134-135

² Peter Fischer, *Die internationale Konzession*, (Wien – New York, 1974), 35

вином. Закон о концесијама Републике Српске, дефинише концесију као право обављања привредних дјелатности коришћењем јавних добара, природних богатстава и других добара од општег интереса, као и право на обављање дјелатности од општег интереса, у складу са законом, а то право се уступа концесионару на одређено вријеме, под условима прописаним законом, уз плаћање концесионе накнаде,³ а Закон о концесијама Босне и Херцеговине као право које концедент додјељује у циљу осигурања изградње инфраструктуре и/или пружања услуга експлоатације природних ресурса, у роковима и под условима о којима се концедент и концесионар договоре.⁴

Интересантно је да концесија може имати и потпуно другачије значење, чији примјер даје професор Ђерђа. Концесијом у Италији назива се и стицање држављанства при рођењем, признавање дјетету рођеном изван брака, због сметњи при склапању брака његових родитеља права која припадају дјечи рођеној у браку, стицање правне способности, мијењање личног имена у управном поступку, додјеливање награда и одликовања, те ненаслједних племићких титула за учињене заслуге, затим додјеливање новчаних накнада приликом одласка у пензију за вршење волонтерске службе, које се додјељују општим нормативним актом на нивоу државе или актом органа локалне самоуправе, као и додјеливање титуле почасног грађанина те диплома *honoris causa*. У концесије улазе и тзв. самостална занимања као што су нотари (...) чији је број у једној територијалној јединици ограничен, те се за вршење ових служби захтијева професионализам, стручност, поузданост и техничка опремљеност. Под концесијом

³ Закон о концесијама Републике Српске, *Службени гласник РС*, број: 59/13, чл. 2. Дефиниција концесија у новом закону проширена је у односу на претходни Закон који је концесије одредио као право обављања привредних дјелатности коришћењем природних богатстава, добара у општој употреби и обављања дјелатности од општег интереса одређених истим законом.

⁴ Закон о концесијама Босне и Херцеговине, *Службени гласник БиХ*, број 32/02, чл. 3

се у Италији подразумева још и вршење јавне службе као почасне функције без накнаде.⁵

1.1. Појам међународне концесије

Међународне концесије представљају правни однос у којем домаћа држава као концедент уступа одређена права и овлашћења иностраној држави као концесионару која ће та права вршити на територији концедента. Обзиром на правну природу сврставају се у управну цесију или државни сервитут. Националне и међународне концесије разликује постојање елемента иностраности, тј. инострани карактер концесионара у односу на државу концедента.⁶

Споменућемо термине који се користе у међународној концесионој пракси, а који указују на уговорни карактер овог посла. Израз „конвенција“ (*convention*) се користи прије у најстаријим пословима међународних концесија и то у областима Блиског и Средњег Истока, а данас се и у овим државама овај израз све рјеђе користи. За разлику од претходног, у савременој међународној концесионој пракси се веома често среће израз „споразум“ (*agreement*) или још чешће „*concession agreement*“. Овај израз се користи на Средњем Истоку, Северној Африци и Африци јужно од Сахаре и у Индонезији.⁷ Израз „уговор“ (*contract*) означава више правних односа. Док се у њемачкој правној теорији и терминологији овај појам среће како за регулисање јавноправних односа тако и за регулисање приватноправних односа и то у националним и у међународним правним односима,⁸ у енглеској и француској пракси користе се за регулисање приватно-

⁵ Дарио Ђерђа, „Појам и обиљежја концесија”, *Зборник Правног факултета Свеучилишта у Ријеци*, број 1, (2003), 623

⁶ Peter Fischer, *Die internationale Konzession*, (Wien – New York 1974), 242

⁷ Душанка Ђурђев, „Функција и правна форма међународних концесија“, *Правни живот*, број 11/1997, (Београд), 80

⁸ Peter Fischer, *Die internationale Konzession*, (Wien – New York 1974), 132

правних односа. Израз „*treaty*“ појам који се користи код уговора између држава.

У међународној концесионој пракси може се пронаћи много примјера оваквих концесија. Године 1856. почела је изградња Ломбардијско – венецијанске жељезнице на основу уговора између аустријских, италијанских, француских и енглеских инвеститора. Потом, њемачки Рајх добио је концесију на *Kiaotschou* 1898. године. Ови правни послови означени као концесије, иако временски ограничени, значили су да је Кина пренијела вршење извјесних суверених права на друге државе.⁹ Суштина ових послова је пренос права најчешће суверене природе од стране једне државе на неку другу државу, при чему кинеска пракса показује да се развио и елемент реципроцитета.¹⁰

2. КАРАКТЕРИСТИКЕ КОНЦЕСИЈА

Двострани правни однос – То је двострани однос уређен правом, те из њега произилазе права и обавезе како једне тако и друге стране.¹¹ У овом односу је једна страна увијек унапријед позната (држава, ентитет, општина и сл.), а друга страна може бити домаће или странско правно или физичко лице, што је обично прописано законом о концесијама. На овај начин се може рећи да је уговор о концесији управни уговор, јер га на једној страни увијек закључује одређен орган извршне власти. Права и обавезе концедента и концесионара нису иста. Држава, као концедент, је у повлашћеном положају, јер ужива одређена права и поставља услове које концесионар мора испунити уколико жели склопити

⁹ Душанка Ђурђев, „Клаузула највећег повлаштења у уговору о међународним концесијама“, *Правни живот, број 11/1996*, (Београд), 279 према Peter Fischer, „Historic aspects of international concession agreements“, (*Groatian socyet papers*, 1972), 222-261

¹⁰ Душанка Ђурђев, „Клаузула највећег повлаштења у уговору о међународним концесијама“, *Правни живот, број 11/1996*, (Београд), 279

¹¹ Дарио Ђерђа, „Појам и обиљежја концесија“, *Зборник Правног факултета Свеучилишта у Ријеци*, број 1, 2003, 627

уговор о концесији. Њихов различит положај произилази из различитих интереса које желе остварити кроз овај правни посао. Концедент има најважнији задатак, а то је задовољавање јавног интереса уз остваривање прихода, док је настојање концесионара да оствари што већу добит и у ту сврху мора уложити знатна средства, капитал, опрему, организовати одговарајући посао и сл. На основу преговора који се воде приликом додјеле сваке концесије, а због различитих интереса које заступају, уговорне стране чине међусобне уступке до границе до које постигнути договор задовољава њихове интересе.¹²

Накнада за концесију – Уговором о концесији одређује се накнада за концесију коју концесионар плаћа концеденту за добијену концесију и по правилу, концесионар не може утицати на одређивање њене висине, при чему се јасно види супериорнији положај концедента у односу на концесионара. Од накнаде за концесију треба разликовати *концесиону накнаду*¹³ која подразумева плаћање концесионару накнаде за коришћење предмета концесије од стране корисника услуге, а која зависи од врсте, квантитета, квалитета, намјене, дужине трајања концесије и сл. Потребно је истаћи да би концедент требао бити уговорна страна која одређује и висину концесионе накнаде или барем да се иста не може одредити без његовог учествовања или искључивог пристанка. Према нашем законодавству средства која концесионар плаћа концеденту за добијену концесију одређена су као концесиона накнада и она мора бити новчаног карактера. Састоји се из *накнаде за уступљено право, које се плаћа једнократно при закључивању уговора о концесији и концесионе накнаде за коришћење* која се изражава процентуално у односу на годишњи при-

¹² Ермин Зулић, 110 према Владимир Филиповић, „Међународна концесија”, *Повијесни развој и господарски значај, Рачуноводство и финансије*, бр. 6, вол.38, (Загреб 1992)

¹³ Најбољи примјер концесионе накнаде је плаћање путарина на аутопутевима, које уствари представљају накнаду коју корисници плаћају концесионару и на тај начин он враћа уложена средства и остварује добит.

ход остварен од обављања концесионе дјелатности или по јединици мјере.¹⁴

Однос према трећим лицима – Концесионар је у односу на концедента у подређеном положају, али он за вријеме трајања концесије ужива одређене повластице и погодности у области царина, пореза и сл. што га доводи у повољнији положај у односу на трећа лица. У законодавству Републике Србије чак је предвиђено да уколико дође до промјена прописа из области царина и пореза, такве промјене се неће примјењивати уколико су неповољније за концесионара од повластица која су важила на дан закључења уговора о концесији.

Временска одређеност – Концесија се увијек додјељује на тачно одређен временски период. Одређивање рока концесија зависи од предмета концесије, њених услова, потребних средстава, планираних прихода итд. У сваком случају, што је период додјељивања концесије дужи, то више одговара концесионару, јер је тако вјеројатније да може повратити уложена средства и остварити планирану добит. Према Закону о концесијама Републике Србије концесија се може дати на рок до 30 година, при чему се рок трајања одређује у зависности од предмета концесије и очекиване добити у обављању концесионе дјелатности. Приликом утврђивања овог рока, а посебно у случају уступања ексклузивних права, посебно се узима у обзир степен преузетог пословног ризика, потреба за изградњом објеката у почетном периоду, као и потреба за развојем конкурентног тржишта у домену дјелатности које представљају предмет концесије. Уговором о концесији може се предвидјети могућност продужења рока трајања концесије, ако послије закључења уговора дође до битне промјене услова под којима је концесија дата који суштински отежавају испуњење уговора за једну страну или усљед којих се не може остварити сврха уговора и ако се таква промјена није могла предвидјети у моменту закључења уговора. Ово продужење може трајати најдуже до истека рока од 30 година.

¹⁴ Закон о концесијама Републике Српске, *Службени гласник РС*, број: 59/13, чл. 29

У свијету, посљедњих тридесетак година, влада тенденција скраћивања времена на које се додјељује концесија, док су класичне концесије с краја 19. вијека и почетком 20. вијека дијелиле на вријеме од 99 или чак и више година, код модерних концесија се најдужи период њиховог трајања скраћује на пола или чак и више.¹⁵ Ипак одредба новог Закона о концесијама РС каже да се уговор о концесији закључује на рок који не може бити дужи од 50 година.¹⁶

Опозивост – Опозив је само један од могућих начина престанка уговора о концесији. Теоретски гледано, ако држава има примарни задатак заштите јавних интереса, те уколико након закључивања уговора, утврди да су јавни интереси угрожени има обавезу да опозове акт о концесији. У пракси је опозив могућ само ако је законодавац одредио такву могућност. У нашој земљи, у ранијим законским рјешењима, није било одредбе према којој је концедент могао једнострано раскинути уговор о концесији у случају да то захтијева јавни интерес. Додуше, постојала је одредба која каже да се уговор о концесији може раскинути уколико концесионар или концедент не испуњавају уговорне обавезе, па се тиме намеће закључак да је битно посвећивати посебну пажњу питању заштите јавног интереса приликом закључења уговора о концесији. Новим Законом посебан члан регулише случајеве у којима концедент може једнострано раскинути уговор о концесијама.

У Закону о концесијама Републике Србије је предвиђена могућност прекида концесионог односа ако се вршењем концесионе дјелатности угрожава животна средина и здравље или законом заштићена подручја и објекти, што се у вријеме давања концесије није могло предвидјети. Слично је одређено и у хрватском законодавству према којем уговор о концесији мора садржавати

¹⁵ Ермин Зулић, „Појам, историјски развој и основне карактеристике концесије“, *Зборник радова Правног факултета у Бихаћу*, бр. 1/2012, (Бихаћ), 113

¹⁶ Закон о концесијама Републике Српске, *Службени гласник РС*, број: 59/13, чл. 28, ст., 1

одредбу о праву концедента да једностраном изјавом раскине уговор о концесији у цјелости или дјелимично, ако Хрватски сабор одлуком одреди да то захтијева јавни интерес. Уколико се уговор о концесији раскида дјелимично, концесионар може у року од 30 дана од дана пријема изјаве о раскиду, изјавити да раскида уговор о концесији у цјелости. У овим случајевима концесионар има право на накнаду штете у складу с одредбама уговора о концесији и општим одредбама облигационог права.

Предмет – Поједини аутори сматрају да се карактеристике концесије огледају и кроз њен предмет, јер се на тај начин оне могу разликовати као концесије добара и концесије услуга.

3. ВРСТЕ КОНЦЕСИЈА

3.1. Концесије према предмету уговора о концесији

Према овом критеријуму разликују се:

- концесије које се односе на експлоатацију природних богатстава (земљишта, шуме, вода, клима и сл.)
- концесије за искоришћавање добара у општој употреби (јавни путеви, обално море, рјечне и морске обале, језера, аеродроми и сл.)
- концесије које се односе на вршење јавних служби (жељезница, електропривреда, пошта, комуналне дјелатности и сл.)

3.2. Концесије за јавне радове и концесије за јавне услуге

Ова подјела постоји у комунитарном праву, тј. праву Европске уније. Концесијама за јавне радове (*public works concession*) јавно тијело уступа изградњу објекта, тј. добра за јавне потребе (нпр. јавних путева, жељезничких пруга, комуналних добара и сл.) привредном субјекту, а накнада за радове који се изводе састоји се или од права на коришћење изграђеног објекта

или од тог права заједно са плаћањем новчане накнаде. Концесијама за јавне услуге (*service concession*) јавно тијело уступа пружање јавних услуга, односно јавне службе (нпр. услуге јавног градског превоза, снабдијевање становништва електричном енергијом, водом, плином и сл.) привредном субјекту, а накнада за пружање услуга састоји се од права на коришћење тих услуга, или од тог права заједно са плаћањем новчане накнаде. С обзиром на секторе у којима се додјељују разликују се концесије за јавне радове и концесије за јавне услуге у класичном и услужном сектору.

На ову област се односе општа правна начела која произилазе из Уговора о оснивању Европске заједнице, судска пракса Европског суда правде, као што је транспарентност, једнак третман, слобода тржишног надметања, недискриминација, као и Смјерница 2004/18 која уређује концесије за јавне радове у класичном сектору у вриједности изнад 5.000.000 еура.¹⁷

3.3. Економске и политичке концесије

Давалац концесије се обавезује да ће одређена привредна права, ограничавајући своја власничка права на одређено вријеме и под одређеним условима, уступити концесионару на коришћење, обично природног богатства или добра у општој употреби, односно објекте, постројења или погоне, уз одговарајућу накнаду. Овдје се ради о *привредној или економској концесији* гдје се као концедент јавља држава, а као концесионар домаће или страног, физичко или правно лице. Ако су обје стране државе, онда се ради о *политичкој концесији* гдје једна држава дозвољава другој држави да на њеној територији обавља одређене дјелатности које ограничавају њену сувереност (нпр. војне базе, луке, пролази и сл.)

¹⁷ Дамир Авиани, „Правна заштита у поступку додјеле јавних уговора – хармонизација хрватског права с *acquis communautaire*”, *Зборник радова Правног факултета у Сплиту*, год. 45, 1/2008, 176-183

3.4. Уговорне и законске концесије

Уговорне концесије настају уговором између државе, владе или друге надлежне власти и титулара концесије, страног или домаћег физичког или правног лица.¹⁸ Оне су значајне ако се у њима појављује страни елемент, јер је тада питање да ли се ради о међународном уговору. Класична доктрина није им дала својство међународних уговора, као ни пракса Међународног суда правде, а код нас је такво мишљење заступао професор Милан Бартош. Када су у питању међувладине и невладине организације временом је превладало схватање да су то субјекти међународног права, а тиме је отворен пут признавању субјективитета, тзв. мултинационалним компанијама. Поједини аутори њихове уговоре са државама сврставају у квази-међународне уговоре, а поједини сматрају да су то ипак међународни уговори. У њима долази више до изражаја јавни интерес, а мање аутономија воља странака. То значи да садржина уговора није слободно уговорена, него зависи од прописа државе, па се стога у њима могу наћи одредбе којима уговорне стране изричито прихватају примјену општег права, наравно, узимајући у обзир изузетке предвиђене уговором.

Концесије могу настати и унутрашњим правним актима надлежне државне власти. Поједине су дате законом, а неке рјешењима надлежних државних органа, обично влада и министарстава.¹⁹

3.5. Концесије према трајању концесионог односа

Краткорочне концесије су концесије до 5 година, *средњорочне* од 5 до 20 година, а *дугорочне* од 20 до 30, а изузетно и

¹⁸ Момир Милојевић, „Правни режим концесија”, *Правни живот*, број 11/2002, Београд, 183.

¹⁹ *Ibid*; 184.

више од 30 година.²⁰ У Републици Српској вријеме трајања концесија не може бити дуже од 50 година.

Према овом критеријуму може се направити подјела концесија на *обновљене (продужене)* и *необновљене (непродужене)*, тако је нпр. Закон о концесијама РС предвидио могућност да се рок на који је додијељена концесија продужи у преговарачком поступку, али не дуже од рока прописаног законом и под условима из уговора о концесији.²¹

3.6. Концесије према могућности преноса

Подјела концесија на *преносиве* и *непреносиве* зависи од могућности преноса концесије, тј. да ли је таква могућност предвиђена законом. Према Закону о концесијама Републике Српске, уговор се може пренијети на треће лице уз одобрење концедента, а по претходно прибављеној сагласности Комисије за концесије РС, наконведеног поступка прописаног Правилника о поступку уступања уговора о концесији и промјени власничке структуре концесионара, чиме нови концесионар преузима права и обавезе претходног концесионара.

3.7. Концесије према обновљивости природних богатстава

Обзиром да се у нашем ЗОК не налази одредба која штити необновљива природна богатства, овдје ћемо истакнути Закон о општим условима за давање концесије страним лицима у Републици Србији.²² Критеријум ове подјеле је обновљивост природних богатстава. Разлог за настанак ове подјеле је утврђивање од-

²⁰ Бранислава Лепотић, „Појам и врсте концесија у нашем праву”, *Правни живот*, број 11/1998, (Београд), 606

²¹ Закон о концесијама Републике Српске, *Службени гласник РС*, број: 59/13, чл. 28, ст. 1 и 3

²² Закон о општим условима за давање концесија страним лицима у Републици Србији, *Службени гласник Републике Србије*, број: 6/90 и 7/90

носа реципроцитета када се ради о концесијама концесионара – страних лица на необновљивим природним богатствима, јер се према поменутом Закону нису могле дати концесије на необновљивим природним богатствима у случају непостојања реципроцитета у држави странца.

3.8. Посебан облик концесије - Б.О.Т. СИСТЕМ

Б.О.Т. представља посебан модел укључивања приватног капитала у реализацију пројекта, углавном у областима које су под контролом јавног сектора, а при том држава нема финансијска средства да сама улаже у те пројекте. Овај модел улагања одвија се у више фаза - од финансирања, пројектовања, изградње и опремања, коришћења уз надокнаду и предаје објекта држави - концеденту по истеку уговореног периода. Б.О.Т. модел се заснива на пројектном финансирању (сам пројекат остварује приход).²³ Ова скраћеница настала је од енглеских ријечи *build* - изградња, *operate* - користи и *transfer* – предај. Може се дефинисати као уступање изградње објекта, постројења или погона путем финансирања пројекта по Б.О.Т. систему, који се заснива на уговору о изградњи и финансирању комплетног објекта, постројења или погона, његовом коришћењу и предаји у својину концедента у уговореном року. Оно што је предност за државу код овог начина финансирања је да без ангажовања својих средстава добија објекте од великог значаја, иако на извјесно вријеме нема право њихове експлоатације, јер то чини концесионар да би остварујући добит вратио уложени капитал.

За разлику од уговора о концесији гдје је једна уговорна страна увијек јавноправни субјект, код овог модела могуће је да обје уговорне стране буду субјекти приватног права. Највећа *сличност* Б.О.Т. система и класичне концесије је то што држава одобрава искоришћавање одређеног објекта, при чему преноси на

²³ Витомир Поповић и Радован Вукадиновић, *Међународно пословно право – општи дио*, (Бања Лука - Крагујевац, 2005. година), 242

страно лице право обављања дјелатности од јавног интереса, при чему страни инвеститор и управља, док је највећа разлика у томе што је код Б.О.Т. система укључена и изградња објекта, а не само његово искоришћавање. Код изградње инфраструктурног објекта приватни сектор углавном финансира цијели пројекат. Такође, код класичних концесија држава добија накнаду за уступање права коришћења, док код Б.О.Т. система држава добија објекат, али тек након одређеног времена.

На први поглед би се могло помислити да је Б.О.Т. систем везан само за земље у развоју, међутим он је важан и за високо развијене земље, поготово када се ради о реализацији великих инфраструктурних пројеката за које су потребна велика финансијска средства и код којих трошкови прелазе милијарду долара. Најчешће се користи у области енергетике, транспортних комуникација, телекомуникацијама, инфраструктурних пројеката и у другим областима. Овај систем се углавном примјењује код изградње аутопутева, тунела, мостова, електрана, објеката за водоснабдијевање и дистрибуцију нафте и гаса итд.

Кроз утицај Законодавног водича УНЦИТРАЛ-а, који има за циљ усмјеравање држава приликом регулисања ове материје, ова област Б.О.Т. послова појмовно се сврстава у приватна финансирања инфраструктурних пројеката. У основи, под њима се подразумијевају сви облици улагања у јавне инфраструктурне објекте, при чему финансирање и ризик пословног неуспјеха преузима приватна компанија. Она то остварује по основу добијене концесије од стране државне или локалне власти за изградњу и управљање инфраструктурним објектом. С друге стране, Б.О.Т. модел приватног финансирања инфраструктурног пројекта подразумијева укупност свих организационих, техничких, економских и правних активности које су потребне за његову реализацију. Он се у правном смислу изражава *уговором о финансирању инфраструктурног пројекта*.²⁴

²⁴ Драго Дивљак, „БОТ модел пројектног финансирања инфраструктуре“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 3/2006, 277

Нашим позитивним законодавством Б.О.Т. систем одређен је као посебан облик концесије, али због његових карактеристика и пошто садржи елементе већег броја уговора (нпр. уговор о градњи, концесији, технологији, испоруци опреме и сл.), оправдано би се могао третирати као засебан правни посао. Такође, може се посматрати као један од облика јавно-приватног партнерства које представља облик сарадње јавног и приватног сектора, а које се реализује удруживањем ресурса, капитала и стручних знања, ради задовољавања јавних потреба.²⁵

ЗАКЉУЧАК

Концесије, као посебан облик страних улагања, имају за циљ побољшање привредног развоја једне земље. Ангажовањем капитала у облику концесија, држава се не задужује, а ипак добија објекте од великог значаја. Концесије нису ријетка појава у развијеним земљама, али посебно значење имају за земље у транзицији као што је Република Српска, а самим тим и Босна и Херцеговина.

Концесијама, а и Б.О.Т. системима подстиче се развој домаће привреде, међународних економских односа, повезивање са страним пословним партнерима, отварање нових радних мјеста, побољшање квалитета живота грађана и сл. Из тих разлога, потребно је посветити посебну пажњу схватању самог појма и карактеристика концесија, јер би исте требале бити значајна шанса за обнову привреде Републике Српске.

²⁵ Закон о јавно-приватном партнерству Републике Српске, *Службени гласник РС*, број: 59/09, чл.2, ст.1

Klaudia Borojević²⁶

CONCESSIONS - THE TERM, CHARACTERISTICS AND CATEGORIES

Abstract:

In legal theory and science there are no equal opinions about origin and beginning of concession. An opinion prevails that they occurred in ancient times and that development of this institute, although not in the present form, could follow since inception periods of the Hamuraby Law, ancient Rome and Greece.

The term itself also changed, and while now in our current legislation, concession is defined as the right to conduct economic activities using public goods, natural resources and the other assets of public interest, and the right to perform activities of general interest, in accordance with the law this law is passed on to the concessionaire for a specified period of time, under the conditions stipulated by law, by paying concession fees.

Intention of the regional and economic connections and integrating in Europe Union takes needs of the investment in big projects. Countries in transition and low developed countries do not have big economic sources, therefore they have a need for engagement of foreign capital for the implementation of their goals and satisfaction of their interests.

Keywords: *concessions, international concessions, B.O.T. system*

²⁶ M.A. of international legal studies, State investigation and protection agency

ЛИТЕРАТУРА

КЊИГЕ:

1. Диги, Леон. Преображаји јавног права, Београд 1929
2. Поповић, Витомир и Вукадиновић, Радован. Међународно пословно право – општи дио, Бања Лука - Крагујевац 2005. године
3. Fischer, Peter. Die internationale Konzession, Vienna-New York 1974

ЧЛАНЦИ:

1. Авиани, Дамир. Правна заштита у поступку додјеле јавних уговора – хармонизација хрватског права с *aquis communautaire*, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, год. 45, 1/2008
2. Дабић, Љубиша. Уговор о финансирању пројекта (Б.О.Т. систем) и уговор о подјели производње, Правни живот, бр.11/1996, Београд
3. Дивљак, Драго. Б.О.Т. модел пројектног финансирања инфраструктуре, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр.3/2006, Нови Сад
4. Ђерђа, Дарио. Појам и обиљежја концесија, Зборник правног факултета свеучилишта у Ријечи, бр1/2003, Ријека
5. Ђурђевић, Душанка. Функције и правна форма међународних концесија, Правни живот, бр.11/1997 Београд
6. Зулић, Ермин. Појам, историјски развој и основне карактеристике концесије, Зборник радова Правног факултета у Бихаћу, бр. 1/2012, Бихаћ
7. Лепотић, Бранислава. Појам и врсте концесија у нашем праву, Правни живот, бр.11/1998, Београд
8. Милојевић, Момир. Правни режим концесија, Правни живот, бр.11/2002, Београд

ЗАКони:

1. Закон о јавно-приватном партнерству Републике Српске, Службени гласник, број: 59/09
2. Закон о концесијама БиХ, Службени гласник БиХ, број 32/02
3. Закон о концесијама РС, Службени гласник РС, број 59/13
4. Закон о општим условима за давање концесија страним лицима у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије, број: 6/90 и 7/90